

150 jaar Hindostanen

1873-2023

Een geschiedenis van twee migraties

Chan E.S. Choenni

Kanta Sh. Adhin

150 jaar Hindostanen

1873-2023

Een geschiedenis van twee migraties

Prof. dr. Chan E.S. Choenni

Mr. drs. Kanta Sh. Adhin

Sampreshan

Radjin Thakoerdin

info@sampreshan.com

www.sampreshan.com

ISBN 9789083199696

NUR 680

© 2024 SAMPRESHAN, Zoetermeer / C.E.S. Choenni / K.Sh. Adhin

Omslag

Immigratiemonument Baba en Mai te Paramaribo (foto Cees Klapwijk, 2022)

Driehoek: na de migraties India-Suriname en Suriname-Nederland is er een groeiende oriëntatie op India ontstaan.

Voor illustratieverantwoording zie p. 258. Er is zo veel mogelijk getracht de eventuele rechtshouders van foto's te achterhalen. Degenen die desondanks menen aanspraak te kunnen maken op de rechten van gebruikte foto's worden verzocht contact met de uitgever op te nemen.

© Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoudsopgave

Voorwoord

1. Inleiding	11
2. Rekrutering van de Brits-Indische contractarbeiders	16
2.1 Het Immigratietraktaat	16
2.2 Werving en selectie	21
2.3 Legale en illegale wervers	23
2.4 Misleiding	25
2.5 Pull- en pushfactoren	26
2.6 Grote variatie in kenmerken	28
2.7 Verschillende kasten	29
2.8 Schorsing	32
2.9 Financiering en poenale sanctie	33
3. Verblijf in het depot en aanvang van de zeereis	35
3.1 Subdepots	35
3.2 De reis naar Calcutta	36
3.3 Het Surinamedepot in Calcutta	39
3.4 Voorzieningen en ontspanning	40
3.5 Ontstaan van relaties in het depot	42
3.6 Laatste voorbereidingen voor de zeereis	44
3.7 Inschepping en aanvang van de zeereis	45
3.8 Emotioneel verlies	46
4. Overtocht naar en aankomst in Suriname	49
4.1 Scheepstransporten	49
4.2 Omstandigheden aan boord	51
4.3 Scheepspersoneel	53
4.4 Sterfte en geboorten op de schepen	55
4.5 Traumatische ervaring	57
4.6 Vervlakking van verschillen	58
4.7 Aankomst in Suriname	59
4.8 Historische gegevens	63

5.	Contracttijd in Suriname 1873 - 1920	67
5.1	Wonen en werken op de plantages	67
5.2	Opstanden	73
5.3	Pioniers-, groepsvormings- en kleinlandbouwersfase	82
5.4	Samenleven, interreligieuze en interetnische verhoudingen	89
5.5	Assertieve vrouwen	92
5.6	Spaarzaamheid	95
5.7	Organisatievorming en onderwijs	97
5.8	Beter bestaan	103
6.	Terugkeer naar India en afschaffing van de contractarbeid	106
6.1	Een kwart keert terug	106
6.2	De retourtransporten	108
6.3	Terugkomst in India	111
6.4	Afschaffing van het systeem van contractarbeid	113
6.5	Hindostaanse delegatie naar India	116
7.	Inburgering in Suriname en identiteitsvorming	121
7.1	Groei van de Hindostaanse bevolking	121
7.2	Erkenning als burger van Suriname	122
7.3	Gemeenschapsvorming	128
7.4	Sociale problemen	134
7.5	Urbanisatie en vooruitgang	136
7.6	Culturele ontwikkelingen	145
7.7	Religieuze ontwikkelingen	158
7.8	Politieke participatie en verbroederingspolitiek	163
7.9	Etnische polarisatie	165
7.10	Staatsgreep, terugkeer naar democratie en medebestuur	168
7.11	VHP als multi-etnische partij en regeermacht	171
8.	Emigratie naar en inburgering in Nederland	175
8.1	Massale emigratie vanaf 1973	175
8.2	Vitale Hindostaanse gemeenschap vóór 1973	181
8.3	Inburgering in Nederland	182
8.4	Demografische ontwikkelingen	185
8.5	Sociaaleconomische integratie	186

8.6	Emancipatie van Hindostaanse vrouwen	191
8.7	Sociale problemen	194
8.8	Religieuze ontwikkelingen	201
8.9	Culturele ontwikkelingen	208
8.10	Politieke participatie en zichtbaarheid	217
9.	Transnationale Hindostaanse gemeenschap	222
9.1	Oriëntatie van Hindostanen in Suriname op India	222
9.2	Oriëntatie van Hindostanen in Nederland op Suriname	224
9.3	Oriëntatie van Hindostanen in Nederland op India	227
9.4	Hindostanen op zoek naar roots	229
9.5	Hindostaanse driehoek Suriname-Nederland- India	231
9.6	Politieke dimensie	235
9.7	Aanpassingsgerichtheid	237
10.	Slotbeschouwing	240
	Verantwoording en dankwoord	248
	Geselecteerde Sarnámi en Hindi woorden	250
	Geselecteerde literatuur	254
	Illustratieverantwoording	258
	Personenregister	261
	Bijlage I Het Immigratietraktaat (Koelietraktaat)	265
	Bijlage II Tabellen	271
	De auteurs	279

Voorwoord

Gedurende het 150ste herdenkingsjaar van de Hindostaanse immigratie (5 juni 2023-5 juni 2024) is er al veel bekend geworden over de geschiedenis van de contractarbeid. Er zijn veel lezingen geweest en ook veel verhalen verteld. Vaak waren er ook jonge storytellers. Elke familie heeft een eigen verhaal over de voorouders en die verhalen moeten worden gekoesterd. Maar het is ook belangrijk om die verhalen in een bredere context te zien. In 2021 heb ik ter voorbereiding van het 150ste herdenkingsjaar het boek *Geschiedenis van Hindostanen 1873-2015: India-Suriname-Nederland* van Chan Choenni uitgegeven. Met genoegen heb ik kunnen vaststellen dat de grote vraag ertoe heeft geleid dat dit boek in 2023 was uitverkocht. In plaats van een tweede druk is gekozen voor een nieuwe publicatie ter afsluiting van het 150ste herdenkingsjaar.

150 jaar Hindostanen 1873-2023 – Een geschiedenis van twee migraties is gebaseerd op de vorige uitgave, maar bestrijkt nu de volle 150 jaar en geeft daarmee zowel een historisch als een actueel beeld van de ontwikkeling van Hindostanen in Suriname en Nederland. Diverse terreinen komen aan bod, zoals burgerschap, integratie, cultuur, religie, politieke participatie, de onderlinge relaties en oriëntatie op het land van de voorouders, India. Daarnaast wordt in de inleiding en de slotbeschouwing een indruk gegeven van de samenhang van de verschillende delen van de geschiedenis en de doorwerking naar het heden. Hiermee sluit de publicatie aan bij de actuele discussie in Nederland over het koloniale verleden.

Van de auteurs, Chan Choenni en Kanta Adhin, verscheen in 2003 ter gelegenheid van 130 jaar Hindostaanse immigratie het gedenkboek *Hindostanen – van Brits-Indische emigranten via Suriname tot burger van Nederland*. In zijn voorwoord uitte de toenmalige burgemeester van Den Haag, W.J. Deetman, lof voor het feit dat het gedenkboek een initiatief vanuit de Hindostaanse gemeenschap zelf was. Ook ditmaal geldt dat de onderhavige publicatie vanuit de gemeenschap komt en ik dank beide auteurs dat zij dit initiatief hebben getrokken. Voorts dank ik August Choenni zonder wiens ondersteuning de publicatie niet zou zijn gerealiseerd, en het Jnan Adhin Instituut voor de geleverde bijdrage. Voor de foto's waarmee het boek is geïllustreerd, wil ik dank uitspreken aan Ranjan Akloe, Eric Kastelein, Frank Kanhai en Prem Dihal.

Bij het uitbrengen van deze uitgave is gekozen voor toegankelijkheid en handzaamheid. De tekst is niet belast met verwijzingen en als softcover ligt het boek makkelijk in de hand. Ik hoop dat deze publicatie wederom een bijdrage zal leveren aan de verrijking van kennis over de Hindostanen en hun geschiedenis en dat ook de vele persoonlijke verhalen in het bredere verhaal een plek krijgen.

Radjin Thakoerdin
Directeur Sampreshan

De auteurs

Chan Choenni studeerde politicologie en wetenschapsfilosofie aan de Universiteit van Amsterdam en promoveerde in de sociale wetenschappen. Tussen 2010 en 2015 was hij bijzonder hoogleraar Hindostaanse migratie voor de Lalla Rookh leerstoel aan de Vrije Universiteit van Amsterdam. Daarvoor heeft hij ruim tien jaar als beleidsambtenaar Integratiebeleid gewerkt bij verschillende ministeries en was hij onder andere belast met de coördinatie van het wetenschappelijk onderzoek. Ook was hij ruim vijf jaar als wetenschappelijk onderzoeker verbonden aan het Landelijk Bureau Racismebestrijding (LBR), drie jaar bij een landelijke Surinaamse welzijnsstichting en een jaar bij de Rijksuniversiteit Leiden. Over de Hindostaanse migratie heeft hij diverse boeken en tal van artikelen in en buiten Nederland op zijn naam staan.

Kanta Adhin is eindredacteur van en columnist bij de website Hindorama.com en voorzitter van de stichting Jnan Adhin Instituut. Zij studeerde internationaal recht en Nederlands recht aan de Rijksuniversiteit Leiden en was meer dan dertig jaar werkzaam op het ministerie van Buitenlandse zaken in Den Haag. Ze vervulde zowel beleids- en juridisch adviserende functies als functies in diplomatieke dienst. Zij was hoofdredacteur van het tijdschrift Hindorama dat van 2000 tot en met 2004 tweemaandelijks verscheen en werkte samen met Chan Choenni aan een gedenkboek ter gelegenheid van 130 jaar Hindostaanse immigratie in 2003 en aan een onderzoek onder Hindostaanse ouderen in 2007-2008.

